

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

*Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging
Afdeling Amersfoort en Omstreken,
opgericht 18 december 1971*

Verschijningsgebied de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Ede, Eemnes, Ermelo, Harderwijk, Leusden, Nijkerk, Putten, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Wageningen, Woudenberg en Zeist. Oplage 650.

Jaargang 20

januari 2011

nummer 1

Ten geleide

De redactie wil vanaf deze plaats de heer Hans Faber bedanken voor het vele werk dat hij heeft verricht als bestuurslid en als planner van de lezingen. We wensen hem en zijn vrouw Lia een fijne tijd in hun nieuwe woonplaats Nootdorp toe. We feliciteren zijn opvolger, de heer Peter van Zuylen, met zijn toetreden tot het bestuur van onze afdeling en wensen hem wijsheid bij het opstellen van de lezingenagenda. De agenda voor lezingen en bijeenkomsten is weer goed gevuld en we hopen dat er iets voor u bij zit. Een aantal verslagen van de bijeenkomsten zal hen die deze niet konden bijwonen een idee geven van het besproken onderwerp. De beide werkgroepen laten wederom zien waar ze mee bezig zijn. We maken kennis met Thomas Pijl die schepen van Amersfoort was in het laatste kwart van de 15^e eeuw. Een aantal nieuwe leden stelt zich voor. We bezoeken samen met de schoolopziener het schooltje te Lettelbert, gemeente Leek, en kijken over zijn schouder mee hoe meester Bousema lesgeeft. Onze voorzitter brengt een interessant boek onder de aandacht. Kortom, we bieden u veel leesstof om de te verwachten barre winter door te komen. Mocht u als lid van onze afdeling kriebels voelen opkomen om ook een bijdrage aan ons periodiek te willen leveren dan houden we ons aanbevolen. Het zou prettig zijn wanneer in het komend jaar een van u onze eindredacteur zou willen bijstaan in zijn werk om ons periodiek persklaar te maken. Kennis van het programma Publisher is dan aan te bevelen.

Colofon

AMERSFOORT EN OMSTREKEN verschijnt in januari, april en september. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende stukken. Bij overname van gegevens uit deze uitgave wordt men verzocht de bron te vermelden.

Kopij voor het volgende nummer gaarne vóór 1 maart 2011 inleveren

AMERSFOORT EN OMSTREKEN wordt gratis aan de leden van de afdeling toegezonden. Anderen kunnen zich abonneren door betaling van € 7,- per jaar te storten op postrekening 2666378 ten name van Penningmeester NGV afdeling Amersfoort en Omstreken onder vermelding van 'abonnement periodiek'.

Alles is daarbij onderzocht. De doopgegevens (1788-1793) dienden als basis voor de op te roepen dienstplichtigen. Het proces tot de oproeping, keuring, vrijstelling, loting, remplacering, onwilligheid, desertie, sneuvelen, gewond en terugkeer van het oorlogsfront wordt verteld aan de hand van de gevonden archiefstukken en een groot aantal anekdotes. Verder wordt er nog comparatief gezien in hoeverre de integrale gegevens qua remplacerings-contracten tussen de Arrondissementen Almelo en Amersfoort overeenstemmen.

Datum Dinsdag 25 januari 2011 **OVF - NGV**
Aanvang 20.00 uur
Plaats Museum Flehite, Westsingel 50, 3811 BC Amersfoort
Onderwerp 1611 – Mariënhof: van klooster tot weeshuis
Inleider Dick van Wees

In 2011 is het vierhonderd jaar geleden dat de Staten van Utrecht goedkeuring verleenden voor de overdracht van kloostercomplex Mariënhof aan het Burgerweeshuis. Spreker is Dick van Wees, auteur van het boek 'Het Burgerweeshuis van Amersfoort'.

Datum Zaterdag 29 januari 2011 **De Brug - NGV**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Computergenealogie

Wie belangstelling heeft voor het gebruik van de computer bij zijn hobby, is welkom op deze werkmiddag. Er zullen verschillende pc's met genealogieprogramma's aanwezig zijn. Zo zijn er o.a. vertegenwoordigers van de genealogische programma's GensDataPro, Aldfaer en PRO-GEN aanwezig die u deskundig kunnen bijstaan en adviseren. Deze bijeenkomst is bedoeld om u kennis te laten maken met verschillende genealogische programma's en om samen verder te komen door elkaar te helpen bij het oplossen van grote en kleine computerproblemen. Het is een inloopmiddag, dus u hoeft niet speciaal om 14.00 uur aanwezig te zijn.

Datum Donderdag 10 februari 2011 **De Brug – NGV**
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Wat heeft 'Geneaknowhow' de genealoog te bieden?
Inleider Dhr. H.J. (Herman) de Wit

Geneaknowhow verwijst naar het voor genealogen bekende adres www.geneaknowhow.net dat het startpunt is van momenteel zes websites, elk met een eigen doel en karakter. In deze lezing zal een van de oprichters van Geneaknowhow, Herman de Wit, vertellen hoe dit samenwerkingsverband dat inmiddels is uitgegroeid tot een stichting, is ontstaan. De oorsprong van Geneaknowhow dateert uit de jaren dat de eerste groep genealogen elkaar op het internet tegenkwam: in de tweede helft van de 90er jaren van de vorige eeuw.

In de lezing zal worden ingegaan op de globale ontstaansgeschiedenis en komt elke website aan bod. Er zijn enkele druk bezochte sites, vanwege de informatie die vrijwel dagelijks wordt toegevoegd. Daarnaast zijn er enkele sites die minder vaak door de genealoog of anderszins in historie geïnteresseerden worden bezocht, maar wel met handige informatie. Aan het eind van de lezing zal uiteraard speciaal worden ingegaan op verwijzingen die op

Geneaknowhow zijn te vinden betreffende de NGV-regio Amersfoort en Omstreken. Herman de Wit doet sinds eind 70er jaren aan genealogie en in 1997 begon hij met de website Digitale Bronbewerkingen Nederland en België. Deze site vormde de basis voor latere samenwerking met Hein Vera, met wie hij in 2000 het domein Geneaknowhow lanceerde.

Datum Dinsdag 22 februari 2011 **OVF - NGV**
Aanvang 20.00 uur
Plaats Museum Flehite, Westsingel 50, 3811 BC Amersfoort
Onderwerp De Heiligenberg
Inleider Wim de Gans

De Heiligenberg is een opvallend steile en solitaire heuvel naast de Heiligenbergerbeek. Over het ontstaan van de heuvel doen boeiende sagen de ronde. Van een voormalig klooster op de heuvel zijn uit historische bronnen wat gegevens bekend. In de lezing van Wim de Gans zal vooral worden ingegaan op aardkundige aspecten betreffende het ontstaan van de berg en naastgelegen beek. Daarnaast zullen mogelijke discrepanties tussen sage, historie en aardkunde worden aangestipt.

Datum Donderdag 3 maart 2011 **Archief Ede - NGV**
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Gemeentehuis van Ede
Onderwerp Gemeentearchief, Bergstraat 4, 6711 DD Ede
'Vele handen maken licht werk'
Inleider Landelijk ontsluitingsproject militieregisters
Nelleke van Zeeland

Primeur voor NGV-afdeling Amersfoort en Omstreken: eerste presentatie van 'Vele handen maken licht werk'

Het Stadsarchief Amsterdam presenteert in het archief van Ede het project 'Vele handen maken licht werk'. Open archieven door crowdsourcing. Er wordt gedemonstreerd hoe vrijwilligers online kunnen helpen Nederlandse archieven te ontsluiten. We hopen op veel belangstelling want de drijvende kracht achter dit project bent u!

In Amerika bewijzen sites als Footnote.com, Ancestry.com en Familysearch.org dat grootschalige online indexering van archieven erg goed werkt. Dagelijks worden daar duizenden documenten geïndexeerd door vrijwilligers. Ook in Nederland zijn met succes al diverse lokale en regionale indexeringsprojecten opgezet. Dan moet dat toch ook landelijk kunnen? Stadsarchief Amsterdam onderzoekt dit en heeft daarom een proefproject bedacht, waarbij men heeft gekozen voor het laten digitaliseren en indexereren van een bron van formaat: de militieregisters.

Militieregisters zijn de registers met de administratie van alle jongens die werden opgeroepen om te loten voor de dienstplicht gedurende bijna de hele negentiende en een deel van de twintigste eeuw. Die registers zijn aangelegd in heel Nederland en in tal van rijks- en gemeentearchieven bewaard.

De militieregisters lenen zich erg goed voor grootschalige digitalisering, want ze bestaan uit voorgedrukte bladen. Dat maakt het scannen eenvoudig, en dus goedkoop. Maar veel

belangrijker is dat deze bron een schat aan genealogische informatie herbergt voor iedereen met Nederlandse voorouders. Daardoor denkt men dat veel vrijwilligers een handje willen helpen met het ontsluiten van deze prachtige bron en dat de online indexen uiteindelijk veel gebruikers zullen aantrekken.

Nelleke van Zeeland - begeleidster van het productieproces 'Vele handen maken licht werk' - zal meer vertellen over dit project en geeft een demonstratie van de indexeringssoftware.

Zij hoopt dat daarmee het enthousiasme voor dit project aanstekelijk werkt en dat u na deze avond zin krijgt om als vrijwilliger te helpen met het online ontsluiten van de Nederlandse archieven. Als u nu al vast meer wilt lezen over dit project en over de militieregisters, kijk dan vooral even op de website www.militieregisters.nl van het Stadsarchief van de gemeente Amsterdam.

Datum	Dinsdag 15 maart 2011	De Brug – NGV
Tijd	van 20.00 tot 22.00 uur	
Plaats	Kerkelijk Centrum De Brug	
Onderwerp	Hoe schrijf je een familiegeschiedenis	
Inleider	Mevr. H.P.C.M. (Marijke) Hilhorst	

Marijke Hilhorst studeerde Nederlands en Algemene literatuurwetenschap. Na een aantal jaren als docent werkzaam te zijn geweest, koos ze voor een carrière in de journalistiek: journaliste, columnist, schrijfster en publiciste.

Haar schrijversdebuut vond plaats in 1999 met de familiechroniek *De vader, de moeder & de tijd*, een boeiend en geestig portret van een groot gezin in de jaren vijftig en zestig. In 2006 verscheen *Zo'n dag* met een keuze uit haar Elseviercolumns en in 2007 *De kleine hel, vrouwen over ontrouw en bedrog*. In 2008 publiceerde zij *Hoe schrijf je een familiegeschiedenis*, een praktische hulp bij het schrijven. Alle boeken zijn uitgegeven door uitgeverij Augustus. Zij verzorgt inmiddels al tien jaar een wekelijkse column voor het opinieweekblad Elsevier.

De meeste genealogen hebben het voornemen 'eens' hun jarenlange onderzoekswerk in de archieven te verwerken in een boek zodat het bewaard blijft voor het nageslacht. Meestal blijft het bij dat voornemen. Jammer, want als er geen duidelijke bestemming voor het familiearchief is vastgelegd, belandt het nogal eens bij het 'oud papier'. Als reden waarom het er niet van is gekomen de familiegeschiedenis vast te leggen, wordt vaak gezegd dat nog niet 'alle' gegevens bekend zijn of dat het ontbreekt aan tijd.

Marijke Hilhorst heeft alvast een paar tips voor u: Ga gewoon beginnen. Geef niet waar of waarmee. Ieder begin is een goed begin. Houd het simpel, schrijf over gewone dingen: het huis, eten of verjaardagen. Het is geen opdracht, het is leuk! Begraaf je niet in je research maar ga schrijven. En tot slot: ga vooral voorzichtig om met familiegeheimen.

Neem pen en papier mee. Het belooft een interessante en leerzame avond te worden voor ons allemaal. Er is gelegenheid tot het stellen van vragen of het voorleggen van problemen.

Datum Donderdag 31 maart 2011 **OVF - NGV**
Aanvang 20.00 uur
Plaats Museum Flehite, Westsingel 50, 3811 BC Amersfoort
Onderwerp Algemene Ledenvergadering Oudheidkundige Vereniging Flehite

Datum Zaterdag 2 april 2011 **De Brug - NGV**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Computergenealogie

Wie belangstelling heeft voor het gebruik van de computer bij zijn hobby, is welkom op deze werkmiddag. Er zullen verschillende pc's met genealogieprogramma's aanwezig zijn. Zo zijn er o.a. vertegenwoordigers van de genealogische programma's GensDataPro, Aldfaer en PRO-GEN aanwezig die u deskundig kunnen bijstaan en adviseren.

Deze bijeenkomst is bedoeld om u kennis te laten maken met verschillende genealogische programma's en om samen verder te komen door elkaar te helpen bij het oplossen van grote en kleine computerproblemen. Het is een inloopmiddag dus u hoeft niet speciaal om 14.00 uur aanwezig te zijn.

Datum Donderdag 14 april 2011 **De Brug – NGV**
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Afdelingsledenvergadering met aansluitend een lezing

De agenda voor deze afdelingsledenvergadering en het verslag van de vorige zijn te zijner tijd te vinden op internet <http://amersfoorteo.ngv.nl>.

De agenda en de bijlagen liggen vóór aanvang van de vergadering eveneens ter inzage en er zijn ook meerdere exemplaren beschikbaar. De afdelingsledenvergadering wordt gehouden voorafgaande aan de Algemene Vergadering van de NGV op zaterdag 16 april aanstaande in Utrecht, waar onze afdelingsafgevaardigde of plaatsvervangend afdelingsafgevaardigde onze afdeling zal vertegenwoordigen. De agenda van de Algemene Vergadering van de NGV en het eventuele stemgedrag van onze vertegenwoordiger zullen worden besproken in de afdelingsledenvergadering.

Na een korte pauze volgt een lezing door Aron de Vries en Julia Romijn: **Eigentijdse toegankelijkheid van de archieven daarbij rekening houdend met de competenties van de archiefgebruikers.**

Agenda van de bijeenkomsten van:

- **HCC!genealogie, werkgroep Amersfoort** - Elke derde maandag van de maand in het Kerkelijk Centrum De Brug, Schuilenburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort. Openingstijden: van 19.30 tot 22.30 uur.
- **HCC!genealogie, werkgroep Veenendaal** – Elke vierde maandag van de maand in de Christelijke Scholengemeenschap, Sportlaan 11-13, 3905 AD in Veenendaal. Aanvang: 20.00 uur.

Hier kunt u terecht voor al uw computervragen, ook niet-genealogisch. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de HCC-websites <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl> en <http://www.hcc-veenendaal.nl/cms>.

Van uw voorzitter

door Willem van Maren

Tijdens de afdelingsledenvergadering van 16 november 2010 is afscheid genomen van ons bestuurslid Hans Faber. Hans heeft onze afdeling vaarwel gezegd in verband met zijn verhuizing naar Nootdorp. Om medische redenen kon ik jammer genoeg niet aanwezig zijn. Ik had Hans en zijn vrouw Lia graag persoonlijk namens u willen bedanken voor het vele werk dat zij lange tijd voor onze afdeling verricht hebben. Hans was degene die het lezingenprogramma samenstelde en die daarbij contact legde met de sprekers. U behoeft onze afdelingsperiodieken van de laatste jaren maar in te zien om te begrijpen hoe actief Hans altijd is geweest. Dezelfde avond is Peter van Zuylen als bestuurslid van onze afdeling toetreden. We zijn blij dat Peter ons bestuur is komen versterken.

In de Algemene Vergadering van 27 november 2010 is het voorstel tot een contributieverhoging van drie euro aangenomen. De NGV heeft jarenlang kunnen functioneren zonder contributieverhogingen. Inmiddels is Gens Nostra overgegaan op kleurendruk en ook de plannen van vele afdelingen vormen in mijn ogen een voldoende rechtvaardiging om de financiën van de vereniging te versterken. Voor het overige zijn er geen opvallende zaken behandeld in deze bijeenkomst. Het verslag van de vergadering zal over enige tijd worden gepubliceerd in Gens Nostra.

De belangstelling voor stamboomonderzoek is en blijft groot. De afgelopen maanden zijn op de publieke zenders van Nederland liefst twee reeksen genealogische programma's verschenen. Ik hoop dat deze programma's mede helpen om het ledental van onze vereniging te vergroten. De NGV heeft veel te bieden, met name ook aan starters. Samen met het programma 'Verborgen Verleden' is een mooi handboek verschenen met als eenvoudige titel 'Stamboomboek'. De auteur is Rob van Drie die werkzaam is bij het Centraal Bureau voor Genealogie. Van Drie heeft al meer genealogische publicaties verzorgd en is ook al enkele keren als spreker op onze afdelingsbijeenkomsten geweest. Het Stamboomboek is een goede handleiding voor een beginnende genealoog en is ook voor gevorderden interessant. Als u merkt dat uw buurvrouw, achterneef of collega de televisieprogramma's boeiend vond en daarom ook meer over haar/zijn voorgeslacht wil weten moet u zeker naar dit boek verwijzen. Ik hoop dat u haar/hem dan ook op onze afdelingsbijeenkomsten aandacht geeft. Toegang is altijd gratis en we staan klaar om geïnteresseerden op weg te helpen.

Ledenbestand

We verwelkomen de volgende leden in onze afdeling. Wij hopen hen ook op onze bijeenkomsten te ontmoeten.

Nieuwe leden:

Mw. J.M.A. Aarsman	Amersfoort
Dhr. A. Boers	Wageningen
Dhr. B.S. Gijsberts	Raalte
Mw. I.M.A.E. Ockeloën	Rhenen
Dhr. W.J. Otto	Soest
Mw. A.M. Sjamaar	Amersfoort

Bronnen in GensDataPro

Verslag van de lezing van 30 september 2010 door Jacqueline Hofland-Poot. Jelle Kaasstra doet verslag

Mevrouw Jacqueline Hofland-Poot gaf een demonstratie hoe bronnen in GensDataPro kunnen worden weergegeven.

De spreker legde eerst uit wat voor soort bestanden er in genealogieprogramma's kunnen voorkomen. Allereerst zijn er *hulpbestanden*, bijv. een plaatsnamenlijst. Een *persoonsbestand* is het belangrijkste, personen hoeven geen relatie te hebben. Een *relatiebestand* is altijd gekoppeld aan personen, minimaal twee personen per relatie (bijvoorbeeld moeder-kind, bruid-bruidegom etc.). Een *bronbestand* kan ook los bestaan, bijv. een akte met meerdere personen.

Een *brankoppeling* koppelt een bron aan een persoon of meerdere personen, en kan specifieke gegevens bevatten zoals bladzijdennummers.

Voorbeeld geboorteakte: kind+naam+datum; vader+naam+leeftijd+beroep; moeder+naam; getuige+naam+leeftijd+beroep. Dus: aan één bron kunnen meerdere koppelingen hangen!

Vervolgens werd een voorbeeld gegeven van hoe verschillende bronnen in GDP aangemaakt kunnen worden. Bij een huwelijksakte kunnen zo 16 velden ingevuld worden. Daarnaast kunnen bijv. scans van akten of foto's toegevoegd worden. Ook werd gedemonstreerd hoe een nieuw, niet bestaand brontype aangemaakt kan worden (voorbeeld: rouwbericht). Er moet ook aandacht geschonken worden aan de juiste volgorde van de bronnen, bijv. eerst de overlijdensakte, dan de rouwadvertentie, vervolgens een foto van de grafsteen en tenslotte een persoonskaart van het CBG. Samenvattend kunnen we stellen dat hoewel het een vrij technisch verhaal was, het toch bijzonder nuttig is geweest voor met name de GDP-gebruikers. Maar ook voor anderen werd het belang van bronnenweergave weer eens voor het voetlicht gehaald.

't Vrije volk van Soest

Verslag van de lezing van 12 oktober 2010 door Mieke Heurneman en Jos Wassink. Henk Bousema doet verslag

Onze penningmeester, de heer Thijs van Veen, opende de avond en vertelde dat onze voorzitter, de heer Willem van Maren, wegens ziekte zijn aandeel in deze lezing niet kon vervullen. Voor een zaal met opvallend veel toehoorders uit Soest vertelde Mieke Heurneman ons eerst over de Bataafse revolutie in Soest van 1795 - 1802. Zij bedankte met name de heer Gérard Derks uit Soest voor zijn hulp bij haar onderzoek. De reden om bij het jaar 1802 te stoppen was omdat na die datum de bronnen opdrogen. Haar vraag luidde: Hoe verliep de revolutie in Soest en wat waren de gevolgen voor het bestuur van die plaats?

Soest was een boerendorp

Soest was in die tijd een boerendorp waar men voornamelijk leefde van de verbouw van

boekweit en rogge en van enige veeteelt. De bewoners behoorden voor driekwart tot de rooms katholieke kerk hetgeen zou moeten betekenen dat deze groep geen deel mocht hebben aan het besturen van de plaats. In de praktijk kwam hier echter weinig van terecht en werden de schout en schepenen uit zowel de katholieke als uit de gereformeerde inwoners verkozen. Een belangrijk man was Kornelis Pannekoek. Hij was al sinds 1763 schout. De schepenen vertegenwoordigden de ruim 1000 toenmalige inwoners. In 1795 was het aantal inwoners gestegen tot 1275. De schepenen behandelen zaken van de lage rechtspraak en houden jaarlijks een schouw over wegen, sloten en vaarten. Op Sint-Lambertusdag (17 september) worden de schepenen benoemd voor een periode van twee jaar. Vaak worden dezelfde mensen steeds opnieuw verkozen.

*Herberg De Drie Ringen te Soest waar de dorpspolitiek uitvoerig besproken zal zijn.
(bron: gemeentearchief Soest)*

De Pruisen komen

Na 1780 werd het onrustig in Soest. De toenmalige Stadhouder Willem V was een onzekere man die weinig gezag uitstraalde. De Republiek verarmde, wat de opkomst van de Patriotten bevorderde. En toen op 28 juni 1787 Prinses Wilhelmina bij Goejanverwellesluis werd tegengehouden door een patriots vrijkorps, riep de Stadhouder de hulp in van zijn zwager, de koning van Pruisen. In Soest was inmiddels, zoals in veel plaatsen, een patriots vrijkorps opgericht. Wanneer de troepen uit Pruisen naar Amsterdam optrekken, plunderen zij onderweg het plaatsje Soest.

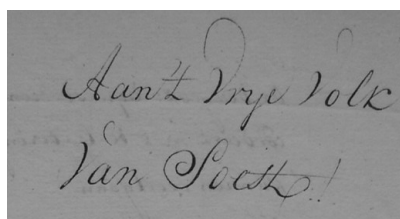
De Fransen komen

In 1795 verandert alles. De Fransen komen ons land binnen en Willem V vlucht naar En-

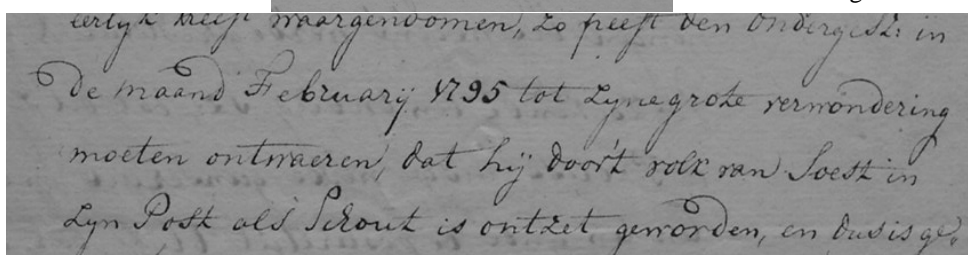
geland. In Soest wordt ook een Comité Révolutionair opgericht en op 15 februari van dat jaar mag men acht vertegenwoordigers kiezen. Op 8 maart wordt er een dank- en biddag uitgeroepen. Er mag geen Oranje Boven worden geroepen, er mag geen oranje worden gedragen en zelfs het houden van oranjekleurige bloemen in en om huis is verboden. Er worden lokale verkiezingen gehouden waarbij twee afgevaardigden naar de kwartiervergadering worden gestuurd. Er zijn slechts 58 kiezers komen opdagen om hun stem uit te brengen. Van de 1275 inwoners was niet iedereen stemgerechtigd, maar dan nog lijkt een opkomst van 58 weinig. Ook is er in februari een nieuwe schout gekozen, wat tot gevolg heeft dat schout Kornelis Pannekoek na dertig jaren trouwe dienst, naar huis wordt gestuurd. Pannekoek laat het er niet bij zitten en schrijft een brief waarin hij zich daarover beklaagt, maar het mag niet baten. Geurt Hilhorst wordt de nieuwe schout. De animo om zitting te nemen in het lokale bestuur neemt aan het eind van 1795 steeds verder af, zodat reeds in 1796 de kwartiervergaderingen in de provincie Utrecht worden opgeheven. Als in 1797 weer verkiezingen worden gehouden komen er slechts 21 kiezers opdagen.

Pannekoek in ere hersteld

In 1798 komt er een Haag, waarna ook het zuiverd (bijna alle zittender terug). Men wil een eenheidsstaat. In gematigde grondwet weer schout noemen.

radicale ingreep in Den Soester bestuur wordt getende bestuurders keren geen losse gewesten maar 1801 komt er een zeer en mag Pannekoek zich In 1802 weigeren veel

beoogde bestuurders de eed af te leggen. nen voor de kwartierover beklaagd dat hij pagina's had moeten Mieke Heurneman.

om verschillende redenen Een van de eerder gekozevergadering had zich er een stuk van wel drie bestuderen. Tot zover

Na de pauze werd het woord gegeven aan de heer Jos Wassink, medewerker regionale geschiedenis van het team cultuurhistorie van Landschap Erfgoed Utrecht.

Waard om te weten

Hij vertelt ons dat het zijn taak is de historische verenigingen ondersteuning te bieden bij het opvullen van de leemten in de geschiedschrijving. Zie daarvoor de leemtelijst 'Waard

om te weten' die is opgesteld door Mieke Heurneman, medewerkster educatie van Landschap Erfgoed Utrecht. Hij vertelt hoe men te werk is gegaan bij het maken van die leemtelijst. Vele bronnen moesten worden geraadpleegd. Een van de belangrijkste bronnen kunt u vinden op <http://www.Sabine.nu/> (Stichting Algemeen bibliografisch netwerk) waar alle literatuur wordt vermeld die is verschenen over de stad en de provincie Utrecht. Criteria voor de leemtelijst waren: a) is er behoefte aan, b) is het praktisch uitvoerbaar en c) is het van boven-lokaal belang. Let vooral op de verschillen en de relatie tussen stad en platteland.

Er zijn vijf ijkpunten

Bij het onderzoek naar de bestuurlijke elite in de 18^e en 19^e eeuw (het eerste onderwerp uit de leemtelijst) werkt men met vijf ijkpunten. Dat zijn jaartallen waarop iets belangrijks gebeurt. De ijkpunten waren: 1747 wetsverzetting, 1786 patriotten grijpen de macht, 1795 het ontstaan van de Bataafse republiek, 1815 er komen 17 provincies, 1848 er komt een nieuwe grondwet. De onderzoeksvraag luidt: Welke personen waren op lokaal niveau in het jaar van de ijkpunten aan de macht? Bezie de veranderingen ook in een bredere context, dus op provinciaal en nationaal niveau. Het onderzoek van Mieke Heurneman naar de bestuurders van Soest in de Franse tijd werd verricht in dit kader.

Een nieuw project

De spreker kondigt een nieuw project aan, namelijk de geschiedenis van de infrastructuur tussen 1810 en 1940 (het tweede onderwerp uit de leemtelijst). Aan amateuronderzoekers wordt dringend gevraagd mee te werken aan het onderzoek naar landwegen, waterwegen, spoorwegen, post, telefoon en telegraaf, bezien in sociaal, economisch, demografisch en cultureel opzicht. Wie meldt zich aan? Een kleine subsidie voor de onderzoeker ligt al klaar.

Met dank aan de beide sprekers sloot de penningmeester deze avond af.

Opmerking van de redactie: Op 12 november 2010 werd het boek 'Soest in de 17e en 18e eeuw' van de auteurs Gérard Derks en Mieke Heurneman gepresenteerd. Daarna zal het – in ieder geval in Soest – in de boekhandel en bij de Historische Vereniging Soest verkrijgbaar zijn.

Bijeenkomst Computergenealogie

Impressie van de bijeenkomst van 30 oktober 2010 door Henk Bousema

Over bovengenoemde bijeenkomsten is tot nu toe weinig gepubliceerd maar het is wel een goed bezocht onderdeel van de bijeenkomsten-agenda van onze afdeling en het verdient dat er eens iets over wordt geschreven.

Op zaterdagmiddag 30 oktober 2010 bezocht ik de voorlichtingsmiddag, die ook wel werkmiddag wordt genoemd. Toen ik om precies twee uur aan kwam lopen was er al een groep leden aanwezig. Een aantal tafels was bemand met deskundigen en de leestafel was

ingericht door Fréja Schuitemaker. Direct bij de ingang resideerde onze webmaster Jan Roggenkamp. Behalve de verzorging van onze website verleent hij ook steun aan hen die zoeken naar de voor hen geschikte database. Daartoe heeft hij in zijn pc een aantal database-programma's opgenomen zodat de leden kunnen bekijken welk programma aan hun wensen voldoet. Het werd een drukke middag voor Jan want velen kwamen op zijn tafeltje af.

Daarnaast zaten drie heren, waaronder Henk Nieuwenhuis, van de GensDataPro-helpdesk gereed om op alle vragen een antwoord te geven en vervolgens werden twee tafels ingenomen door Jacqueline Hofland-Poot en haar man. Jacqueline geeft cursussen over computer-genealogie. Zij schreef het zeer informatieve boekje 'Uitvoergids GensDataPro voor tekstuitvoer' dat in november 2009 is verschenen en ik begreep van haar dat dit boekje al bijna is uitverkocht. In oktober 2010 verscheen het tweede deel van deze serie 'Uitvoergids GensDataPro, grafisch en website' die volgens kenners in een behoefte voorziet. Koop het dus snel voordat ook dit is uitverkocht. Jacqueline vertelde mij dat zij nog twee boeken in de pijplijn heeft, te weten een deel over Basistekst en foto's en een deel over Activiteiten, bronnen en objecten. Zij schrijft in het voorwoord: *'de uitvoergids is uw gids in het woud van vinkjes. En elk vinkje heeft invloed: de gids vertelt u waar u op moet letten en wat u kunt verwachten'*.

Op zo'n middag wordt er in groepjes gezellig gekeuveld over genealogie.

Het woud van vinkjes

Het woud van vinkjes is precies waarom velen er tegenop zien om GensDataPro aan te schaffen. Gelukkig kan Jacqueline, als een goede gids, u de weg wijzen.

De leestafel werd enthousiast geraadpleegd en onder de aanwezigen werden opbouwende en stimulerende gesprekken gevoerd. Zo maakte ik kennis met een van onze nieuwe leden die zich had voorgesteld in ons nummer van april 2010, de heer Johan van Muyden. Als gebruiker van Aldfaer was hij op zoek naar meer informatie. Verder werd ik aangesproken door iemand die een probleem had met Aldfaer. Hij had een voorvader die twee keer was getrouwd. Per ongeluk had hij een kind van de eerste vrouw aan de tweede vrouw geplakt. En hoe kun je die vergissing zonder gevaar voor verlies van gegevens restaureren? Hij had gehoopt vanmiddag een Aldfaerkenner te treffen maar helaas was de heer Van Rooij verhinderd anders had die hem kunnen helpen.

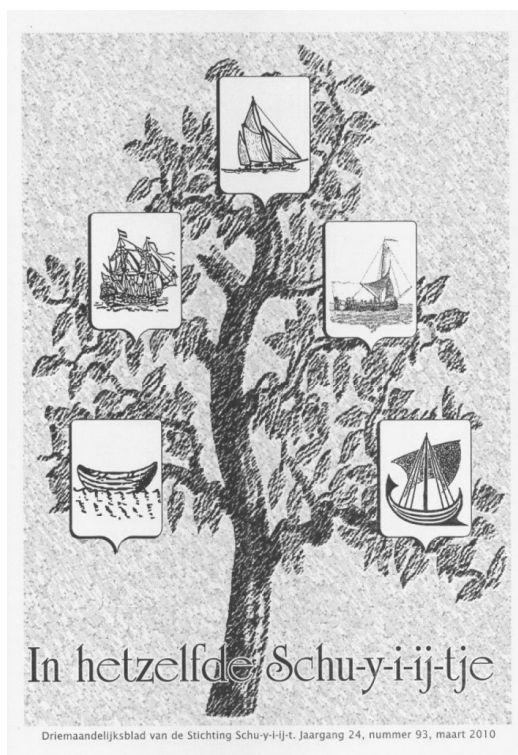
Ik had een goed gesprek met Henk Slotboom, bestuurslid van de Historische Kring Leusden. Hij vertelde mij dat er drie werkgroepen actief zijn in de Historische Kring namelijk de werkgroep Burgers, de werkgroep Boeren die bezig was om van alle boerderijen in de

gemeente Leusden een verhaal te schrijven, dat zal dus een Boerderijenboek worden, en de werkgroep Buitenlui, die zich zal storten in de geschiedenis van de buitenplaatsen en landgoederen in de gemeente Leusden.

In de presentielijst telde ik rond 25 namen en na enkele foto's te hebben genomen van deze gezellige en stimulerende middag ging ik tegen vier uur met een tevreden gevoel weer naar huis.

De Familie Stichting Schu-y-i-ij-t bestaat 25 jaar

Verslag van de lezing van 6 november 2010 door dhr. Jan Schuit. Jelle Kaastra doet verslag

21 leden hadden de mist voor lief genomen en waren getuige van een boeiende lezing. Dhr. Schuit memoreerde het zilveren jubileum van zijn familiestichting. Wat ging er aan vooraf? Het is de schuld van tante Bep. Zij werkte bij een notaris en kwam een boedelscheiding tegen van de voorouderlijke boerderij. Jan besloot daarop de familiegeschiedenis uit te zoeken. De familie kwam uit de kop van Noord-Holland, maar er waren katholieke en protestantse Schuiten. Waren zij familie? En hoe werd de naam nu precies gespeld? Wat klopte er van de sterke verhalen, vooral over ome Klaas? Voor zover bekend had niemand de stamboom uitgezocht. Via CBG, NGV en WF (= Westfrieze Families) werd het onderzoek opgestart. Het onderzoek leidde tot vijf verschillende geslachten Schuit, die niet verwant waren: ambachtslieden, burgemeesters, molenaars, schuitenmakers en landbouwers. Een en ander verscheen getypt, gekopieerd en geplakt in 1984 (200 exemplaren à 25 gulden). Het boek leverde leuke reacties op. Maar wat daarna te doen? Voorgeslacht moeder, kwartierstaat? Hij kwam in contact met een familie Bleeker, die een familieorganisatie had. Samen met een andere genealoge in de familie besloot hij om een familieorganisatie op te richten. Alle 650 Schuiten werden aangeschreven, en zo'n 100 reageerden positief. Na wikken en wegen werd besloten om in 1985 een stichting op te richten, en niet een vereniging, vooral vanwege de spreiding van de Schuiten over het hele land en de gemakkelijker besluitvorming bij een stichting. Een en ander werd notarieel vastgelegd, en geregistreerd bij de Kamer van Koophandel. Men maakte ook een eigen privacyreglement voor

met name de huidige gegevens. Het eerste bestuur bestond uit vijf Schuiten van vijf verschillende takken. Er werd een archief opgezet, aanvankelijk als kaartstelsel. Daarbij werd gebruik gemaakt van codes. Ook andere naamsvarianten zoals Schuitemaker, Las-schuit, Beschuyt etc. werden verzameld. Het inmiddels gecomputeriseerde bestand bestaat uit 22.000 personen. Er verschijnt ook 4 x per jaar een blad, inmiddels in een oplage van 400 exemplaren. Het blad heeft vaste rubrieken zoals interview, boekbespreking, etc. In 1989 werd het gekozen tot beste blad. Enkele familieleden met een bedrijf zijn sponsor van het blad en adverteerden daarin; verder bestaan de inkomsten uit vrijwillige donaties van ongeveer de helft van het abonneestelsel. Ook houdt men elk jaar een bijeenkomst, waar zo'n 50 Schuiten komen. De Stichting heeft inmiddels drie publicaties geproduceerd (over Schuiten te Putten en Aalsmeer, en over Joodse Schuiten). De schrijfwijze varieerde nogal eens. Er was zelfs één akte waarin drie verschillende schrijfwijzen voorkwamen: Schuyt, Schuit en Schuijt! Hierna gaf de spreker een uitvoerig overzicht van de herkomst van de diverse takken Schuit en andere namen met Schuit er in. Hij heeft ook enkele stambomen van slechts één persoon: bijvoorbeeld van een vondeling uit Leiden die Hendrik Schuit genoemd werd maar die ongehuwd overleed. Omdat de tijd om was, moest de spreker zijn verhaal beëindigen, maar hij had nog genoeg materiaal om uren te kunnen vullen.

Uit de Werkgroep Notariële Aktes door Anje G. Bousema-Valkema

Het Zwarte Paard op de Zeedijck

Notaris Johan van Ingen AT 002a004, folio 137 d.d. 06-01-1645

Maria Aelberts weduwe van Jan Boothman, inwoonster alhier die verklaarde dat zij een huuse, genaemt "het swarte paert", staende op de Zeedijck tot Amsterdam vercoft heeft aen Trijntgen Dircx alsdoen weduwe van Henrick Adriaenszn volgens de oude coopcedulle of quijscheldinge. Diensvolgens machtigt zij met handen van deze notaris, haar gecoren voogd, Symon Claeszn borger tot Amsterdam om uit haar naam t.b.v. Lucas Janzn en Trijntgen Dircx sijn huysvrouw en haerluyder erfgenamen de voors. huysinge conform de oude coopcedulle ofte quijscheldinge te transporter en op te dragen en haer comparante daarvan te onterven en de voorn. Lucas Janzn, sijn huysvrouw en erfgenamen daer aen te erven en te bekenen de comparante van de coopenningen voldaan en betaelt te sijn, en verder alles anders te doen hetgeen zijself, present sijnde, soude doen. Getuigen Henrick Aertzn

van Os en Aert Olofzn van Keulen (Kuelen) [N.B. zij tekent als Maria Alberts wed. van Jan Boodtsmans, maar boven de akte staat: Procuratie van *Anna* Boothmans]

Een desolate boedel in Haarlem

Idem, folio 138-138v d.d. 27-01-1645.

Joffer Margareta van Weede, weduwe van wijlen Jacob Delft, inwoonster alhier machtigt dr. Martinus van Davelaer, advocaat voor de hove van Holland residerende tot Amsterdam, om uit haar naam van de curateurs van de desolate boedel van wijlen Joost Vergragt tot Haarlem te ontvangen sodanige penningen als haer comparante bij de laatste uitdeylinge bevonden sullen worden toe te comen in kracht van 3 obligatien t.b.v. Jacob en Johan van Delft, ieder obligatie ter somme van 1600 gulden capitels spreekende en van de interesse vandien bij de betaling den curateurs te verleen quitantie en vorder alles anders te doen hetgeen sijself soude doen. Getuigen Henrick van Os(ch) en Frederick Jan van der Burch.

Gewonde soldaat overleden in Portugal

Idem, folio 145-145v d.d. 26-05-1645

Gijsbert Henricxzn van Nijkerck (tekent als Gijsbert Hendricksen Pelser), oudt omtrent 25 jaren heeft verclaerd bij waare woorden i.p.v. eede, ten versoecke van Nellitgen Fransdr, dat hij comparant uyt dese landen naer Portugael ten dienste van de Coninck van Portugael anno 1641 in augustus gegaen is, met andere militaire personen, dat anno 1644 omtrent april eenige van des Coninck van Portugaels gecommandeerde ruyterije en voedvolck gecommen sijn voor villa Nova Bercquerote in Castilie, dat aldaer onder anderen mede gequetst is geworden PierreAdder, genaempt Chapelle, wyens quetsure door de scheen onder de huije dwers door gaen was en daerover int gasthuys binnen Oldevencen in Portugael gebracht en aldaer – soo den comparant van andere militairen verstaen heeft – aen 't coude vuer is overleden, bij welcke afsterven hij comparant nyet en is geweest, also de troupen daeronder hij comparant mede was, waren elders gecommandeert. Indien versocht, wil hij dit bij eede naerder affirmeren. Getuigen Reynier van Ingen, mede-notaris en Jacob Willemzn.

Erfenis voor onderhoud van studenten

Idem, folio 145v-146 d.d. 28-08-1645

Jonker Marcus Mamuchet, heere van Grunerie, machtigt Jonker Johan Mamuchet, heere van Houdringe, zijne zoon om in de name van de heere constituent in de qualite als een mede-executeur van de testament van zalige joffer Susanna van Malepert weduwe van wijlen de heere Andreas van der Meulen, die voor 5/8 paerten erfgenaem was van de heere Antoni Halet ende dienvolgende onder haer Ed. administratie hadde behouden 5/8 parten van een capitael van 48.000 gld. bij de voorn. heer Halet gelegateert, omme studenten op te onderhouden neffens de andere Heeren E. executeuren te bevorderen, dat gecolligeert ende bijeenge-

bracht worden alle capitalen dienende tot onderhoud van de studenten voors. mettet verloop vandien. Ende dat se comen in eene bewaringe, voorts omme mede de penningen van het legaet ende Heere Theophile van Banois die uit crachte vant voors. executeurschap onder sijn E. directie sijn, te helpen bevorderen dat deselve op 's Lants comptoire ofte op goede vaste hypoteecqen beleyt worden en voorts omme in de voors. saecken in sijn Ed. name neffens d'andere heeren executeuren alles te doen wat vereyschen sall. Getuigen Jan Janszn, corporael, cleermaker en Olfert Jurckens (tekent Ulferdt Dyurcken)

Testament voor vertrek naar Brazilië

Idem, folio 169v-170v d.d. 26-03-1646

Francois le Grand ten dienste van de Heeren Bewynthebbers van de geotroijeerde West Indische compagnie ter camere tot Amsterdam, staende op desselfs vertreck nae Brasel (Brazilië) verklaerde te revoceren alle voorgaende testamenten en disposities, zij zullen null en van geen waarde sijn. Hij disponeert thans sijn part van de nagelaten goederen van sijn overleden vader aengeërft nu tot Amsterdam uytstaende bij desen de ene helft aen Willemina Snel, sijn moeder en de andere helft aen Michiel Le Grand sijn broeder, mits dat sijn moeder de renten van sijn broeders portie mede sal genieten tot dat sijn broeder mundich is om deselve tot sijns broeders educatie te strecken. Aengaende toecomende maendt gelden die ten tijde van sijns testateurs afsterven onbetaelt sullen sijn [nae vorige afftreck van sodanige schulden die hij nu heeft en noch soude mogen onbetaelt nae laten] heeft hij insgelijcx voor de ene helft op sijn moeder en de andere helft op sijn voorn. broeder gemaect hen hiermede instituerende tot sijn erfgenamen. Hij prelegateerde noch aan Michiel Le Grand sijn signet ringh en 't geen tot sijn lijve behoort die alhier te lande bevonden

sullen worden. Getuigen Nicolaes Ketelius, dienaer des H. Evangelie, Cornelis Ysebrantszoon (Isebrants) en Henrick Aertszoon van Os.

Op 25-03-1646 machtigt Francois Le Grand, staende op vertreck naar Brasil, sijn moeder Willemina Snel om gedurende sijn uitlandich heyd van de Heeren Bewinthebbers van de geotroyeerde West Indische Compagnie tot Amsterdam te ontfangen de jaerlicxe renten off interesse van het capitael van sijn vaderlicke goederen off erfenis ondergemelde Heeren Bewinthebbers uitstaende mitsgaders mede 2 maenden int jaer van sijne maentlicke gagie om all hetselve te gebruycken sulcx en daertoe hij sijne moeder verclaert en gelast heeft. Daervan quitantie te geven en alles te doen hetgeen hijself, present sijnde, soude doen. Getuigen Nicolaus Ketelius en Cornelis Ysebrantszn.

Dootschulden in 1620

Idem, AT 002b-007 fol. 7 d.d. 16-03-1620
Voerman Thonis Rijcxzn overlijdt op 07-03-1620 in zijn huis in de Hellestraat te Amersfoort. Op 16-03-1620 laat zijn weduwe, Atris Claes, een inventaris en boedel-cedulle opmaken van de roerende en onroerende goederen, actien en crediten die behoorden tot de gemene boedel van haar en haar overleden man. De notaris levert ook een copie hiervan aan de broeder en zwager van Thonis Rijcxzn Thonis en Atris zullen geen kinderen gehad hebben. Zijn broer en zuster zijn de uiteindelijke erfgenamen. Uit de akte is op te maken dat zij een boerderij bezaten, gezien de opsomming van paarden, koeien, pincken, hoenderen, rogge weit en gerst. Kennelijk was Thonis al enige tijd ziek want op 27-01-1620 lijftocht hij zijn vrouw in al zijn na te laten goederen.

Ik zal hierbij geen opsomming geven van al hun bezittingen, in- en uitschulden, maar wat me wel trof was de uitgebreide beschrijving van de doodschulden.

Dootschulden die de erfgenamen alleen dragen moeten:

- van het graft betaelt 6 gulden
- van luyden in de L. Vrouwen capelle 1 gulden en 15 stuivers
- in St. Joriskerck van luyen 1 gulden en 8 stuivers
- voor de kist 2 gulden
- van de baer te brengen 2 stuiver
- van bidden betaelt 15 stuivers
- Jan Carmans, voor het laken voor de vrouwe en over het lijck tesamen 31 gulden, 7 stuivers en 8 penning
- doctor Hovius 21 gulden en 18 stuivers
- meester Aert Gerritsen, chirurgijn 4 gulden
- voor degenen die de overledene hebben helpen verleggen en verbedden en andere diensten in het sterven gedaen 4 gulden
- voor een vath byers (bier) in het sterfhuys bij de vrunden (= familie) en anderen gedroncken met de ongelden 5 gulden en 10 stuivers.

Totale kosten bedragen 78 gulden, 15 stuivers en 8 penning.

Bij de opsomming van het huisraad wordt o.a. ook gereedschap tot de bouwerij behorende vermeld. In die tijd werd een boerderij, bouwerij genoemd, wel eens verwarrend met hetgeen we thans met bouwerij bedoelen.

Vermeldenswaard is ook nog dat ze een paar morgen land aan de IJsselsestege bezaaid hadden met rogge en weit. Of dat in de buurt lag van de hedendaagse IJsselsestraat in Amersfoort is me niet bekend.

Schepen Thomas Pijl

Hoe belangrijk oude transportregisters voor de genealogie zijn, kunnen we aantonen aan de hand van de levenswandel van Thomas Pijl (Thomaes Pyll) die schepen van Amersfoort was in de jaren 1484, 1486, 1490, 1492, 1494 en 1498, waarna hij in 1500 tot cameraar van de stad benoemd werd. Met een zekere regelmaat – in totaal wordt hij 61 keer genoemd – komt hij in de aktes van register 436-01 (1478-1503) voor, zodat we relatief veel van hem te weten komen. We weten dat zijn vader, Jan Pijl, in 1488 overleed en dat zijn moeder Geertruyt heette, terwijl zijn ‘oude vader’ Steven Maessoen en zijn ‘oude moeder’ Geertruyt was, die ‘Stevens wyf was’. Een jaar later lezen we: ‘Geertruyt, Jan Pijls wedue, Steven Maessoen dochter’. Hieruit blijkt dat Steven Maessoen de grootvader van moederszijde van Thomas Pijl was.

Niet alleen de moeder en de grootmoeder (van moederszijde) van Thomas Pijl heetten Geertruyt, maar ook zijn vrouw wordt Geertruyt genoemd. Zij schonk hem de kinderen Aernt, Trude, Deliaen, Anna, Lysbet en Hendrick. Thomas Pijl overleed tussen 1 april en 26 juli 1501, want op ‘secunda post Jacobi’ (maandag 26 juli) wordt een akte ingeschreven waarin Jacop van Bijler een schuld van 80 rijns gulden aflost aan o.a. ‘Geertruyt, Tomaes Pylen wedue’. Verder weten we dat haar broer Willam heette en dat haar dochter Trude met Zeger van den Wilde getrouwd was. Alle aktes met genealogische gegevens volgen hieronder.

Gedurende de loop der jaren kocht en verkocht Thomas Pijl diverse goederen in Amersfoort. Daaruit is af te leiden dat hij in de Zevenhuizen woonde, maar daar kom ik een andere keer wel eens op terug.

folio 193v/8, 10-12-1488

Thomaes Pyll ende Geertruyt syn wyf hebben te goede gescouden Geertruyt Jan Pyls wedue, Thomaes’ moeder, alsulc recht ende toeseppen als sy in eniger wys hebben moegen aen alle alsulcke goeden staende timmer ende liggende erve, erffenis ende besterffenis, rede ende onrede, ruerenden ende onruerende als Thomaes ende syn wyf voirgenoemt aen gecomen ende bestorven moegen wesen van dode Jan Pyls, Thomaes vorscreven vader, ende van Steven Maessoen syn oude vader ende van Geertruyt syn oude moeder die Stevens voirscreven wyf was, hoe ende wair die goeden gelegen moegen wesen also wel buten den gericht als binnen hoire vryen wille dairmede te doen van dese voirscreven goeden ende van allen anderen goeden de sy nu heeft of naemaels vercrygen mach.

folio 202v/1, 08-07-1489

Geertruyt Jan Pylsoen wedue, Steven Maessoens dochter (Schayck momber) heeft gegeven Thomaes Pyl den eygendom van den husynge ende hofstede after ende voir so die van outs gelegen syn in den Bruedelstraet dair Peter Bot Volckenzoen aen deen syde ende een gemeen stege aen dander naestgelegen syn.

folio 333v/1, 21-06-1497

Willam Willam Aertsoen soen ende Yde syn wyf Thomaes Pyll ende Geertruyt syn wyf hebben elx die een den anderen belyt ende gemaect alsulc goet als Willam Aertsoen after gelaten heeft ende Delyaen Willam Aertsoen wedue noch after laten sell van heerlicke of onheerlicke goeden rede ende onrede dat Willam ende Geertruyt syn suster voirgenoemt die gelyck hebben ende deylen sullen, behoudelick dat Geertruyt voirs. of

hoer erfgenamen voir uut hebben sellen van de goeden voirscreven hondert gouden ryngulden of de weerde dairvoir aen anderen payment. Mit voirwerden wairt zaeck dat Willam off Geertruyt voir oflivich worden voir Delyaen hore moeder voirscreven soe sullen de kynder in hoirs ouders side staen ende mit een hant intasten gelyck of hoir ouders leefden, behoudelick Deliaen hoir lyftochts brief in weerde te blyven die hoir gemaect is.

folio 333v/2, 21-06-1497

Thomaes Pyll ende Geertruyt syn wyf ende Deliaen Willam Aertsoen wedue (mit Schadyck momber) hebben te goede gescouden Willam Aertsoen ende Yde syn wyf alsulc recht ende toeseggen sy hebben mochten aen den alynge husynge ende hofstede after ende voir duergaende gelegen in de Langestraet op de Cortegraft soe Willam ende Yde syn wyf die nu bewoenen, aen deen syde Geryt Meeussoen dander syde Meeus van Westrenen. Dieselve scelt te goede denselven alsulc recht ende toeseggen sy hebben aen die brouketel staende in Willams voirscreven huys dair hy nu dagelix in brouwet.

folio 347v/2, 19-03-1498

Wychman Henricsoen heeft te goede gescouden *Thomas Pyll ende Geertruyt syn wyf* ende Laengen Willam Aertsoen wedue alsulc goet, gelt ende sculden men hem sculdich is ende daertoe rede ende onrede, ruerende ende onruerede goeden als hy heeft int gericht van Amersfoirt.

folio 380v/5, 13-01-1501

Thomaes Pyll ende Geertruyt syn wyf hebben wederroepen alle de maken de Tomaes ende syn wyf voirgenoemt voir deser tyt hoir kynder in enigen saken gemaect mogen hebben. Deselve hebben gemaect alsulc heerlick goet als sy aen hore doet after laten sellen te comen ende te erven gelyck

op al hoir kynder de sy by malckander hebben of crygen moegen. Mit alsulck voirwerden dat diegenen die dair langeste leeft van hem beyden syn vryen will altyt doen sal moegen mit syn goet als die eerst oflivich is, onbecroent van yment. Ende dese maick altyt te vermeren of te verminren etc.

folio 381r/3, 20-01-1501

Geryt Bor ende Griet syn wyf hebben gegeven Thomaes Pyll ende Geertruyt syn wyf den eygendom van de helft van twe cameren mitten hoff ende hofste gelegen in de Stoefstraet dair Gosen Janzoen aen deen syde ende aen dander syde Peter Janzoen. Ende hierof vertegen etc.

folio 384r/12, 01-04-1501

Thomaes Pyll heeft een vidimus begeert uut enen ouden verwinbrieff dair Reyer Petersoen in verwonnen hadde de helft van 2 campen lants ende de rente ut dat vleyshuys etc.

folio 389r/7, 26-07-1501

Willam Willamsoen ende Yde syn wyf, Deliaen Willam Aertsoen wedue, Geertruyt Tomaes Pylen wedue, True ende Laen, Tomaes Pylen dochteren mit Schadyck horen gecoren momber etc. hebben te goede gescouden Jacop van Byler ende Griet syn wyf sulck tachtentich gouden ryngulden als Jacop ende syn wyf voirscreven belyt hadden sculdich te wesen den ouden Willam Aertsoen ende Laen syn wyf voirscreven uut een vierdel lants sy liggende hebben op die Meent dair sy jairlix 4 derselven gouden ryngulden of te renten gaven. Ende sy scouden Jacop ende syn wyf voirgenoemt dair vry, quyt of ende bedanckten hem mede dair of goeder betalynge den lesten pennynck mitten eersten mit de verschenen renten.

folio 391v/9, 23-09-1501

Geertruyt Tomaes Pylen wedue mit Willam

hoir broeder (horen gecoren momber) heeft verlyt ten erfpacht Wolf Henriczoen ende Katryna syn wyf de helft van die verbeter-scaph van den husynge ende hofste gelegen aen de Langestraet opten hoick van de Seven Husen, des jairs om de helft van sestenthalven gouden ryngulden of ander goet payment hore weerden dairvoir in elcker tyt der betalynge, te betalen jairlix deen helft Victoris (10 okt.) ende dander helft Passche. Mit voirwerden wairt zaick dat Wolf ende syn wyf dese voirscreven renten also jairlix niet en betaelden opten termynen voirscreven so mach Geertruyt uut panden aen der helft van den husynge ende hofste voirscreven om de voirscreven renten ende niet verre aen Wolfs ander goeden, dat ander eynde Lysgen Hermes. Ende te moegen lossen altyt dese voirscreven renten den pennynck 20 payments voirscreven mit de verschenen renten nae beloip der tyt. Ende die comenscap (koopmanschap) van den husynge ende hofste is gemaict ende gesciet voir dese tyt int jair van '98, behouden elx syns rechts.

folio 392r/1, 23-09-1501

Aernt, Thomaes Pyllen soen, Trude ende Deliaen syn zusteren (mit Schayck momber), Anna, Lysbet ende Henrick, Thomaes Pylen aftergelaten onmundige kynderen, mit vier van horen naeste magen hem aengaende van vader ende moeder, als Jan Pyll ende Symen Pyll van hoirs vaderswegen ende Willam Willam Aertsoen ende Aert Pyll van horen moederswegen. Ende hebben samentlick verlyt te erfpacht Wolf Henriczn

ende syn wyf voirgenoemt die helft van den husynge ende hofste in eodem modo ut supra [op dezelfde manier alsboven]. Ende dese voirgenoemde naeste magen der onmundige kynderen voirscreven deden dairtoe mit op gerichte vyngeren ten heiligen dat dese verliinge der kynder beste oirbair was ende sy op deser tyt geen beter en wisten.

folio 392r/2, 23-09-1501

Wolf Henriczoen ende Katryna syn wyf hebben belyt dat sy tegen Geertruyt Tomaes Pylen wedue ten erfpacht gehuert hebben de helft van den husynge ende hofste in eodem modo ut supra.

Dieselven hebben belyt dat sy tegen Aert, Trude, Deliaen de onmundige kynderen voirscreven aldus ten erfpacht gehuert hebben ut supra.

folio 406v/1, 17-10-1502

Zeger van den Wilde ende Trude syn wyf hebben ofticht gedaen ende te goede gescouden Geertruyt Thomaes Pylen weduwe alle alsulc goet, erffenis ende besterffenis, staende tymmer, liggende erven, rede ende onrede, wair die gelegen syn also wel buten onse gericht als binnen, als Trude voirgenoemt aen gecomen ende bestorven mocht wesen van dode hoirs vaders.

Zeger voirgenoemt mit Trude syn wyf hebben belyt Geertruyt voirgenoemt goeder betalynge wel voldaan ende vernucht te wesen van alsulcke medegave als Geertruyt voirscreven Trude hoir dochter in hilixvoir werden geloeft hadde.

Het rapport van de schoolopziener

door Henk Bousema

Inleiding

Voordat de lezing op 30 september 2010 van onze afdeling begon, stelde ik mij voor aan de beide heren die aan weerszijden naast mij zaten en raakte in een geanimeerd gesprek. Ik vroeg hoe ver zij met hun onderzoek naar hun verwanten waren gevorderd en of zij bekend waren met de rapporten van de schoolopziener. Dat laatste was helaas niet het geval, terwijl één van hen zei dat onder zijn voorouders ook schoolmeesters voorkwamen. Het leek mij

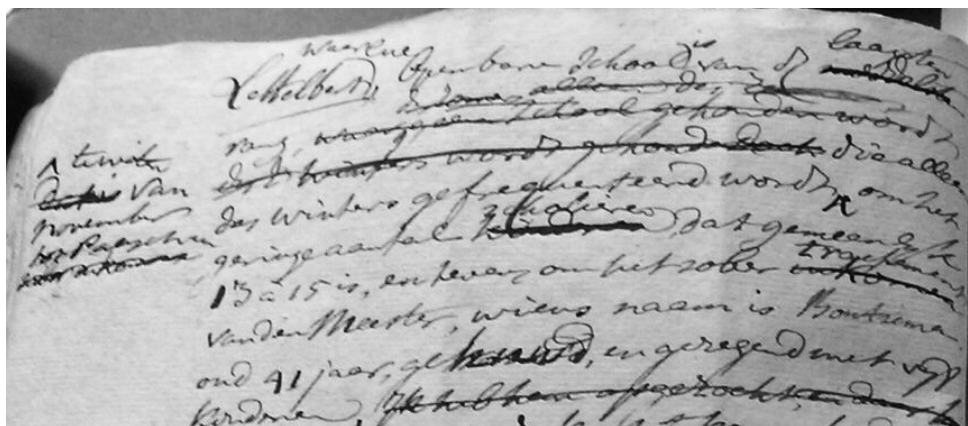
daarom nuttig om deze rapporten onder de aandacht te brengen. Dat kan het beste aan de hand van voorbeelden uit mijn onderzoek. Daartoe bezocht ik de Groninger archieven. Mijn voorouders zijn afkomstig uit het dorpje Lettelbert, gemeente Leek in de provincie Groningen. Een aantal van hen was daar schoolmeester. Het oordeel van de schoolopziener over hun prestaties was niet altijd even positief.

Vier leden van het geslacht Bousema zijn schoolonderwijzer, koster en voorzanger bij de Hervormde Gemeente van Lettelbert geweest.

- 1704 - 1737 Yle Jans Bousema †1737
- 1748 - 1783 Sytje Bousema, zoon van Ile Bousema.
- 1796 - 1845 Yle Mentis Bousema, bezittende de vierde rang. Yle werd geboren 5 maart 1766 te Lettelbert, zoon van Mente Bousema en Soesina Meints.
- 1845 - 1873 Tjeert Yles Bousema, bezittende de derde rang.

In 1874 werd de school opgeheven. Vanaf dat jaar bezochten de kinderen uit Lettelbert de school te Ennumatil of die te Midwolde.

De schoolwet van 1806 behelst ondermeer de introductie van klassikaal onderwijs met standaard lesmateriaal voor vakken als lezen, schrijven en soms rekenen. De overheid schrijft alle leermiddelen voor. Er komt toezicht op het onderwijs en een rangenstelsel voor onderwijzers om te kunnen doorgroeien.

... het sober tractement van den Meester, wiens naam is Bousema, oud 41 jaar ...

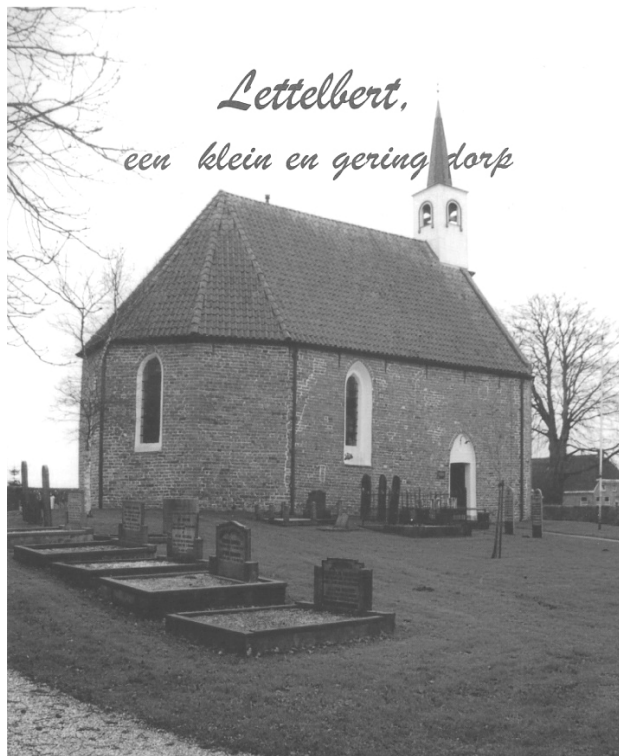
De schoolopziener

De schoolopziener doet verslag van zijn bezoek aan de scholen in zijn district. Hij heeft de opdracht de scholen in zijn district tweemaal per jaar te bezoeken en te oordelen over de schoolmeester aldaar. Bij het bezoeken der Scholen, die regtstreeks ter zijner verantwoording staan, zal hij den Meester in zijne tegenwoordigheid onderwijs doen geven aan Leerlingen van onderscheiden klassen en van allerlei vorderingen; immers voor zoo veel noodig is, om over de manier en inrigting van het onderwijs te kunnen oordeelen.

De schoolopzieners vergaderen drie keer per jaar: lente, zomer en herfst. Een bekende schoolopziener was Theodorus van Swinderen (1784-1851), de man die ooit in één jaar twee keer promoveerde en bekend stond als Doris het Wonderkind.

Lettelbert

Op 18 juni 1807 bezoekt de schoolopziener van het Westerkwartier H.D. Guyot het dorpje Lettelbert 'waar ene Openbare school is van den laagsten rang die alleen des winters gefre-quenteed wordt van November tot Paaschen om het geringe aantal scholieren, dat gemeenlijk 13 - 15 is en tevens om het sober tractement van den meester, wiens naam is Boutsema, oud 41 jaar, gehuwd en gezegend met vijf kinderen, om aan de kost te komen bij den boer te arbeiden en in de tuinen te werken. Ik zocht hem op en wenschte hem over te halen één uur daags in den zomer les te geven, maar niet-tegenstaand het groot belang dat zijne eigen kinderen daar in hadden, scheen hij daartoe weinig lust te hebben. Ofschoon niet geheel onbekwaam in het onderwijs geven zoo is hij sterk gehecht om de ouden sleur te volgen.'

*Lettelbert,
een klein en gering dorp*

Jan Bousema & Nelie Kemme

De bozen winter van 1809

Bijzonder verslag van wijnmaand 1808 tot grasmaand 1809. De schoolopziener schrijft: 'In de bozen winter heb ik 15 scholen van mijn district gedeeltelijk te voet gedeeltelijk op schaatsen bezocht; waarvan het berigt kort zal zijn, vermits de meeste nare scholen zijn en niets aanmerkingswaardigs opleveren'.

In 1809 schrijft de schoolopziener over Lettelbert: 'Hier vond ik er 12 't geen op 2 à 3 na alles is wat dit dorp oplevert meest jonge kinderen waarvan 5 leerlingen Mr. Jle Bousma toebehoorden. Zij leerden de letters en het spellen op de oude trant zonder bord doch in nieuwe boekjes.'

Lettelbert 14 maart 1810. 'In den namiddag van dien dag bezocht ik de school te Lettelbert en inderdaad met genoegen, daar ik zag dat in dezen kleine school van Meester Boutsema waar maar 8 kinderen waren, toch behoorlijk op de verstandsontwikkeling gewerkt werd.'

In 1816 schrijft schoolopziener Th. van Swinderen: 'Op den 5. December bezocht ik de school te Lettelbert. Toen ik deze school binnentrad waar Yle Bousema, een goed man doch onder de oude wet gevormd 17 kinderen onderwees, rabbelden alle kinderen door elkander en een stond bij eene tafel naast den Meester te spellen. De klassikale verdeling was zeer gebrekkig; bijna ieder had een ander boek en de kinderen begrepen ook weinig

van hetgeen zij lazen. Dit lezen was anders nog het beste wat ik hoorde. Er waren geene schriften bewaard, maar nu toch leitjes. Geene eigene opstellen. Rekenen weinig. De kleinen zongen nu toch.'

Slechte wegen

In 1817 beklagt Van Swinderen zich over de slechte wegen. 'Zolang ik schoolopziener was, heb ik nimmer gevaarlijker en ramspoediger reis gehad, dan toen ik mij op den 20 Maart op reis begaf om de scholen in het Canton Leek voor de tweede maal te bezoeken. Door het voorbeeldeloos hoge water te weten en den onophoudelijken regen van het afgelopen jaar niet alleen dus verhinderd om de scholen voor de tweede maal te bezoeken, maar zelfs verscheidene malen dat ik reeds op weg was genoodzaakt zijnde, om onverrichter zaak terug te keeren, kreeg ik eindelijk den 19 Maart berigt dat de wegen thans bereikbaar waren.'

Vanaf 1817 ook zomers school

In de eerste week van de maand Julij 1817 bezocht ik Lettelbert. 'Dat hier ingevolge het weldadig besluit des Konings ook deze zomer school werd gehouden. Er waren nu 19 leerlingen. In het onderwijs van deze vond ik echter nog niet veel verbeteringen. Het lezen was wel naauwkeurig, doch vrij eentoonig. De kinderen begrepen het gelezene tamelijk wel. De vorderingen in het schrijven waren zichtbaar, eigen opstellen waren er niet voor handen. Rekenen tamelijk. Zingen hard.'

De Norger markt

'Te Lettelbert waren om den Norger markt slechts 7 kinderen over wier onderwijs ik dus niet veel ordeelen kon. Daar hierdoor alles in het gebroken was. Intusschen zag ik toch met blijdschap dat er verscheiden verbeteringen waren ingevoerd, dat er nu ook eigen opstellen werden gemaakt en dat er schrijfboeken waren aangelegd om er iedere week een schrift en een opstel in te schrijven.'

In goede stilte bijeen

1818, 1e district. 'Te Lettelbert vond ik bij meester Bousema 20 leerlingen in goede stilte bijeen. Met het spellen moet het lezen vroeger verbonden worden. De leestoon was tamelijk goed doch er waren te veel boeken. de vorderingen in het schrijven waren zeer zichtbaar. De eigen opstellen wel. De kinderen konden wel op hun plaats blijven zitten lezen. Het antwoorden kon beter zijn. Rekenen slap.'

Deze school vervalt geheel

'Den 9 April 1835 bezocht ik de school van Lettelbert. Er waren thans slechts drie kinderen. Deze school vervalt geheel. Dezelve was anders schoon en zindelijk en het onderwijs viel mij nogal toe.'

6 juli 1840. 'Te Lettelbert kwam ik te vroeg, te weten om 9 uur, doch de school begon eerst om half tien. Er waren dus nu ook slechts 4 kinderen. De leestoon was niet vlot, maar de kinderen begrepen goed, wat zij lazen. De tweede afdeling las vlugger en beter. De vorderingen in het schrijven goed. Opstellen goed, rekenen goed, zingen ook.'

23 Juni 1841. 'Te Lettelbert waren 21 kinderen in goede orde en behoorlijke stilte bijeen. De boeken waren in goede orde. Het elementair onderwijs was vrij wel; ook het zingen,

het lezen was goed van toon, maar wat afgebroken. de kinderen begrepen het gelezene vrij goed. Vorderingen in het schrijven zeer goed, ook opstellen.'

'Den 19 Augustus 1841 waren er te Lettelbert bij het begin der school of liever toen ik kwam, want ik kwam wat vroeg, slechts 5 kinderen, die de klanken op een goede wijze leerden. De leestoon dezer kleinen van het bord was ook zeer goed. De leestoon uit Wester's Vaderlandsche Geschiedenis was wel tamelijk naauwkeurig, maar niet zeer vlot, noch natuurlijk. Het meisje dat uit Jozef las, las beter. Er schijnt hier ook liefhebberij te zijn voor de muziek. Het gezang was ook vrij goed.'

Bronnen:

Groninger archieven: *Schooltoezicht op het lager onderwijs in de provincie Groningen*, toegang 888 (1801-1815), toegang 889 (1815-1857)

Jaarverslagen van de schoolopziensers, 1812-1857, toegang 890

Enquete onder plaatselijke onderwijzers, 1828-1832, zeven delen

Lettelbert, een klein en gering dorp, auteurs Jan Bousema en Nelia Kemme. Uitgave 2008.

Stel je voor ...

door Jelle Kaastra

Mijn naam is *Ingrid Ockeloën*, en ik kom uit Rhenen. Beroep: aow-er. Mijn interesse in genealogie dateert al van vele jaren geleden. Maar toen had ik daar de gelegenheid niet zo voor. De naam waar het mij in hoofdzaak om gaat is uiteraard Ockeloën, regio Utrecht. Daar liggen voor zover mij tot nu toe bekend mijn roots. Ik beperk mij tot de mannelijke lijn. Niet te veel in één keer. Soms ook wat aanverwante familienamen maar dat zijn tussendoortjes. Wat betreft de computergenealogieprogramma's, ik heb Aldfaer op de computer staan, lees af en toe de beschrijving door en sluit dan snel af. Nog niets voor mij, ben ik niet zo goed in.

Het probleem waar ik dus wel eens op stuit is bij een naam te komen en dan niet verder te kunnen. Dat wordt dus het betere spitwerk. Verder is mijn doel zover mogelijk te komen. Het leukste tot nu toe is te mailen met iemand die een achterlicht blijkt te zijn. Dat was heel leuk voor beide kanten. Hoe verslavend deze hobby ook is, ik kan er niet zoveel tijd aan besteden, heb ook nog een partner die zorg nodig heeft. Dus kan ik twee dingen doen: soms met een breiwerkje zitten – vind ik niet leuk meer – of spitten in de stamboom. Wel hoop ik in de toekomst af en toe een beroep op anderen te mogen doen.

Mijn naam is *Johanna (Jos) M.A. Aarsman*, directiesecretaresse bij een bouwmanagementbureau in Amersfoort. Enkele jaren geleden werd mijn man verrast door familieleden van zijn overleden vader. De familiebanden waren verbroken en de nog overgebleven ooms van mijn man zochten naar nieuw contact met het gezin van hun broer. Hartelijke ontmoetingen waren het gevolg en een familiegeschiedenis kon weer worden doorverteld. Dit was voor mij aanleiding om zowel de gegevens van de voorouders van mijn man als die van mijzelf 'op een rijtje te zetten'. De start was eenvoudig gemaakt, want van de zijde van mijn man was al één stamboom voorhanden. Gaandeweg kreeg ik ook de stambomen van mijn moeders moeder en vader in handen. Als kind heb ik met grote interesse in de

verzameling van mijn moeder rondgesnuffeld. Zij bewaart alle geboortekaartjes, overlijdenskaarten, trouwkaarten en -foto's, zelfs ansichtkaarten die aan haar toegezonden zijn, in schoenendozen. Later heeft zij aanvullingen gekregen van nabestaanden van overleden familieleden. Ook heeft zij een sigarendoosje met bidprentjes waarvan veel met een foto van de overledene. Ik kreeg een schat aan informatie in mijn schoot geworpen.

Ik onderzoek de nakomelingen van Bernardus Hermes (Asma) Aarsman rondom Vinkeveen en Waverveen, Antonie Kuijlenburg (van Cuijlenburg) rondom Wilnis en Hendrik Berk (Berks) rondom Kamerik. Tevens ben ik geïnteresseerd in de nakomelingen van Jan Taekes (Johannes Baptista) de Boer uit Makkum/Workum. Verder gaat mijn interesse uit naar de familie Oldemenger uit Warnsveld. Deze naam stamt af van de familienaam Menger uit Exel bij Lochem.

Vanaf het eerste moment gebruik ik GensDataPro. De starters- en gevorderdencursussen heb ik doorlopen en met regelmaat volg ik een workshop bij mevrouw Hofland-Poot of maak ik contact met de programmeur de heer Wilschut. Met name de mogelijkheden omtrent de verwerking van foto's en de uitvoer hebben mijn belangstelling in dit programma. Het probleem met genealogie dat ik ondervind is *tijd*. Of beter, het gebrek daar aan. Het vergt veel tijd om alle gegevens te verifiëren. Ik wil graag de gegevens van de verschillende families compleet maken, dit documenteren met oude foto's en documenten om ze vervolgens door te geven aan onze nakomelingen.

Zelf heb ik nog geen grote vondsten gedaan, maar ik kom met regelmaat mede-onderzoekers tegen die van harte bereid zijn hun gegevens te delen met andere geïnteresseerden en mij op de juiste spoor willen brengen.

Mijn naam is *Nette Sjamaar*, doopnaam Antoinette Maria. Ik ben gepensioneerd, maar vroeger heb ik altijd in de zorg gewerkt, zowel als verpleegster en als docente. Nadat ik met vervroegd pensioen gegaan was, heb ik ruim vijf jaar als verteller-schipper bij de Waterlijn – een vrijwilligersproject voor senioren – gewerkt. Zij verzorgen rondvaarten in Amersfoort. Ik zat ook in de redactie van het ledenblad en verzorgde o.a. de rubriek 'monumenten en andere bezienswaardigheden'.

Ongeveer zes jaar geleden ben ik met genealogie begonnen. Daarvoor was ik al jaren bezig meer over mijn achtergrond en die van mijn ouders te achterhalen. Ik ontdekte dat genealogisch onderzoek mij daarbij kon helpen. Al snel had ik toen het 'geslachtsvirus' te pakken waardoor ik niet meer kan stoppen.

De namen, die ik onderzoek zijn: Sjamaar in Amsterdam, Den Haag en Utrecht, Godefroy in Amsterdam en Utrecht, Rijkenberg in West-Friesland en Schuling in Den Haag. In mijn bestanden heb ik ook Godefroy, Lammerding, Wrocklage, Sprengers, Witbroek, Kemkes, Pastoor, Koevoet en Haman. Er komen ook nieuwe uitdagingen bij. Onlangs ben ik naar de Otto-Scheltusflat verhuisd. Nu onderzoek ik de genealogie van Otto Scheltus en zijn vrouw Margaretha Fenema. Daarbij kom ik in heel andere milieus terecht, heel boeiend.

Wat betreft mijn computerprogramma, ik ben bezig over te stappen van Hazadata naar Aldfaer. Destijds heb ik me Hazadata laten aansmeren. Het was heel duur, bovendien is het veel te moeilijk voor mij en in de helpgroep zijn ze verre van hulpvaardig en alles kost er geld! Ik ondervind regelmatig problemen met mijn computerprogramma, ik ben al helemaal niet technisch en ik ben pas na mijn zestigste met computers aan de slag gegaan.

En ik vind het moeilijk dat veel mensen zo gesloten zijn over hun eigen onderzoek. Wat ze gevonden hebben delen ze liever niet met anderen. Ikzelf heb altijd alles met anderen gedeeld, maar moest tot mijn schade en schande constateren dat er niets terugkomt, terwijl men wel bruikbare gegevens heeft.

Naast genealogische feiten zoek ik allerlei gegevens over het dagelijkse leven van die mensen. Ik probeer dat zoveel mogelijk in verhalen vast te leggen, die ik op een website publiceer. Zie www.familiekronieken.eu. En ik blijf ook bezig deze website te verfraaien. Misschien komt er ooit een boekje uit, maar voorlopig ben ik hier druk mee.

Mijn beginnersgeluk is dat er al meer genealogieën van de familie Rijkenberg (met o.a. mijn oma Rijkenberg) op het web stonden. En ook dat die familie uit een glazenmakersgeslacht uit de Pfalz afstamt.

In het kleine archief in Maartensdijk ontdekte ik dat het straatje met 22 huizen waar ik opgroeide – de Veldzichtstraat – door een invloedrijke grootgrondbezitter in het gebied van de Hollandse Waterlinie illegaal was aangelegd. Waarschijnlijk heeft hij in 1927 onder valse voorwendsels een officiële bouwvergunning voor vier dubbele woningen met schuren verkregen. Ook ontdekte ik dat hier de overgave van Nederland aan de Duitsers in 1940 had plaatsgevonden. Zie ook www.familiekronieken.eu/pagina's/WO4.Veldzichtstraat.htm.

De eerste 'Rijkenberg' in Nederland (Adam) is in 1708 in Amersfoort getrouwd en heeft daar ook kinderen gekregen. Zijn schoonvader heette Antony van Ginckel die meerdere tabaksschuren en -plantages in Amersfoort bezat (zie Archief Eemland, Transportregister 436-33 folio 146v en volgende d.d. 09-08-1728). Dit wil ik ook nog verder uitzoeken. Ik hoop de komende jaren nog veel gegevens met anderen te kunnen uitwisselen.

Boekennieuws

door Willem van Maren

Mike Gerritsen-Kloppenborg en Gerard Raven,
Leerschool voor het leven. Van jonge Boeren en Boerinnen tot Jong Hoogland 1921-2011
en *Leerschool voor het leven. Van jonge Boeren en Boerinnen to Veen Power 1923-2011*
Hooglandse Historische Reeks, ISBN 978-90-807040-5-3

De Historische Kring Hoogland is een actieve vereniging die regelmatig interessante boekjes produceert over de lokale geschiedenis van Hoogland en Hooglanderveen. Zojuist is een boekje verschenen dat de geschiedenis van twee jongerenverenigingen in Hoogland en Hooglanderveen beschrijft. De voorgangers van de verenigingen kenden eerst afzonderlijke clubs voor jongens en meisjes uit de boerenwereld. De pastoor of kapelaan had nog grote invloed. In 1949 schreef een geestelijke: *'De boer of tuinder is ook behept met kwalen van de moderne tijd: vervlakking en uiterlijkheid'*. Een van de leden vond dit toen al erg overdreven. In 1959 werd op aandrang van de pastoor nog een dansavond afgelast omdat de paus net was overleden. Een jaar later vroeg de kapelaan *'hoe men dacht over een medische keuring vóór het huwelijk'*. De leden hadden daar geen concreet antwoord op; dat was toch iets voor het paar zelf. Omstreeks 1960 kwamen er voor het eerst gezamenlijke activiteiten. De jongens waren razend enthousiast en de secretaris van een van

die verenigingen schreef: *'Hiervoor zij God gedankt, deze avond was grandioos'*. In beide plaatsen ontstond na fusie van de jongens- en meisjesverenigingen een afdeling van de Katholieke Plattelandsjongeren (KPJ). Vervolgens werd de KPJ *'een kweekvijver van verkering'*.

Het boekje toont mooi hoe de verzuiling in Nederland en daarmee ook in Hoogland en Hooglanderveen is opgekomen en ondergegaan. De huidige namen tonen het al. Zowel bij Veen Power als bij Jong Hoogland zijn de letters K en P van de KPJ verdwenen. De verenigingen en hun voorgangers hebben een belangrijke rol gespeeld voor de ontspanning en ontwikkeling van de (boeren-)jeugd rondom Hoogland.

Het boekje is bijzonder leesbaar en onderhoudend geschreven en het heeft veel illustraties. Die geven onbedoeld ook een fraai beeld van de veranderende mode in kleding en haardracht in de twintigste eeuw.

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

De maand januari is weer aangebroken. Om 17.00 uur is het al donker en de lange avond verlangt naar een interessant boek. Een goede reden om uit onze bibliotheek – zie catalogus op internet – een boek bij de bibliothecaris te bestellen per telefoon of e-mail. Indien u vóór vrijdag 14 januari bestelt, dan kan ik het boek (of de boeken) zaterdag 15 januari meenemen naar het Kerkelijk Centrum De Brug, waar 's middags een lezing over de lotgevallen van Twentse dienstplichtigen (1811-1813) ten tijde van Napoleon wordt gehouden. Door een goede tip van onze PR-dames kon ik bij mevrouw Greveling ingebonden Gens Nostra's van 1990 t/m 2000 ophalen, waardoor de met een pinnetje samengebonden exemplaren in de bibliotheek konden worden omgewisseld, dat staat wat netter. De vele exemplaren van het tijdschrift *'Ons Amsterdam'* hebben een goede bestemming gevonden bij onze leden.

Nieuwe aanwinsten:

- Nr. 9 *Overzicht van de verzamelingen bij CBG en Iconografisch bureau* (1986)
- Nr. 119 *Handleiding voor de beoefening van lokale en regionale geschiedenis* (1984)
- Nr. 119.1 *Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis* (De Walburg Pers)
 - a strafrecht en criminaliteit (deel 1, 1988)
 - b materiële cultuur: huisraad, kleding en bedrijfsgereedschap (deel 2, 1988)
 - c historische geografie: landschap en nederzetting (deel 3, 1989)
 - d stadsgeschiedenis (deel 4, 1989).
 - e historische demografie: bevolkings- en gezinsgeschiedenis (deel 5, 1991)
 - f onderwijs en geschiedenis (deel 6, 1991)
- Nr. 207.1 *The Researcher's Guide to American Genealogy*, by Val. D. Greenwood 1978
- Nr. 221.1 *Genealogisch onderzoek in Duitsland*, door J.G.J. van Booma (1987)
- Nr. 224 *Taschenbuch für Familien- Geschichts- Forschung* 1980, (zie 214, 220, 239)
- Nr. 224.1 *Taschenbuch für Familien- Geschichts- Forschung* 1990, (zie 214, 220, 239)
- Nr. 225 *Geldersen gezocht, gids voor stamboonderzoek in Gelderland* (1996)
- Nr. 275 *Geboekt van wieg tot graf*, door R.F. Vulsma (1980)

Nr. 276 *Landverhuizers, onderzoek naar Nederlandse emigranten en transmigranten* (2^e kwart 19^e eeuw -1940), door L. Beelen-Driehuizen en Jan H. Kompagnie (1996)

Geschonken door dhr. Jan Out te Eemnes:

De wapenboeken der Gelders-Overijsselse studentenverenigingen, door Mr. O. Schutte.

Wie heeft nog belangstelling voor:

1. Het blad '*Ons Erfgoed, Genealogie en familiegeschiedenis*' – catalogus nummer 850. Indien er nog belangstelling is voor oudere (dubbele) exemplaren, dan kunt u onderstaande nummers **gratis** bij mij verkrijgen.

Jrg. 4 (1996) nr. 2, 3, 4, 5

Jrg. 5 (1997) nr. 1, 3, 4, 6

Jrg. 6 (1998) nr. 1, 2, 5, 6

Jrg. 7 (1999) nr. 1, 4, 5, 6

Jrg. 8 (2000) nr. 1 t/m 6

Jrg. 9 (2001) nr. 1, 2, 5

Jrg. 13 (2005) nr. 3, 6

Jrg. 14 (2006) nr. 5, 6

Jrg. 15 (2007) nr. 1, 3, 4, 6

Jrg. 16 (2008) nr. 1 t/m 6

Jrg. 17 (2009) nr. 1, 2, 3, 4

2. Het maandblad '*De Brabantse Leeuw*' bestaande uit de volgende jaargangen is **gratis** bij mij te verkrijgen:

Jrg. 1 (1952) t/m jrg. 3 (1953)

Jrg. 26 (1977) t/m jrg. 33 (1984)

Jrg. 34 (1985) nr. 2 t/m 6

Jrg. 35 (1986) nr. 1 t/m 3

Jrg. 36 (1987) nr. 3, 4

Jrg. 37 (1988) nr. 1, 3, 4

Jrg. 39 (1990) nr. 3, 4

Jrg. 40 (1991) nr. 4

Jrg. 41 (1992) nr. 1, 3;

3. Enkelen boeken/series, die nader voor sanering in aanmerking komen – ja of nee behouden – worden nog bekeken.

Voorts ontvingen wij vele edities van periodieken van andere NGV-afdelingen, historische verenigingen of stichtingen.

Wie heeft per ongeluk nog in zijn/haar bezit:

Nr. 229. 11, **Nederlands repertorium voor familienamen NH A t/m L (1981)**

Nr. 229. 12, **Nederlands repertorium voor familienamen NH M t/m Z (1981)**

Nr. 827, **NGV afd. Groningen Roots@Groningen**

Nr. 1024 t/m 1024. 3, **Historische Vereniging Soest: Van Zoys tot Soest?**

Gaarne retour aan de bibliothecaris.

G.G.M. van der Kroon
telefoon 033-4942496

Aanbieding

De heer Jan Out te Eemnes, e-mailadres jan.out@hetnet.nl, biedt aan:

Jaarboeken Centraal Bureau voor Genealogie, deel 31 (1977) tot en met 60 (2006).

Contact per e-mail.

De Memorietafel van Van Schaijck

door Bert Prinsen

Lezing van 14 december 2010. Henk Bousema doet verslag

De Memorietafel van Van Schaijck is het oudste schilderij in het bezit van Museum Flehite. Het wordt toegeschreven aan de Antwerpse kunstenaar met de noodnaam Pseudo Bles en wordt gedateerd omstreeks 1530. Het stuk werd in 1995 aangekocht door Flehite. De memorietafel was in de eerste plaats bedoeld om de nagedachtenis van overleden familieleden te eren. Het schilderij is samengesteld uit twee afzonderlijke panelen. Het bovenste deel is het schilderij en het onderste is de predella, dat is een bord waarop links en rechts een wapen en verder teksten die het overlijden van een aantal familieleden memoreren te zien zijn.

Op het schilderij zijn drie perioden uitgebeeld. Allereerst het moment dat het kind Jezus pas is geboren. Een engel daalt neer uit de hemel en verspreidt daarbij zoveel licht dat de herder zijn hand voor de ogen moet houden. Opvallend is dat twee engelen naast het Kind zitten. In het evangelie wordt daarover niets geschreven.

Het onderste deel van het schilderij laat opnieuw Jezus zien maar nu op iets oudere leeftijd. De drie koningen of wijzen uit het oosten brengen hem geschenken. Jezus maakt met zijn rechterhand een zegenend gebaar. Aan weerskanten staan twee schutshengelen of geboorte-engelen die de relatie met de familie Van Schaijck moeten verbeelden. Ieder van deze schutshengelen maakt een zegenend gebaar naar het hoofd van diegene wiens geboortedag zij beschermt. Rechts onderaan het schilderij staan een aantal vrouwelijke en links onderaan mannelijke leden van de familie. Het derde tafereel aan de linkerbovenkant van het schilderij laat in de verte het vertrek van de wijzen uit het oosten zien.

De spreker wees ons op verschillende interessante aspecten van de voorstelling. Na afloop van zijn betoog liepen we met de conservator mee om het schilderij nogmaals van dichtbij te bewonderen. Met moeite namen wij afscheid om van de koffie te gaan genieten.

Na de pauze werd het woord gegeven aan onze voorzitter de heer Willem van Maren.

Hij moest erkennen dat hij nogal lichtvaardig aan het onderzoek van de opdrachtgever was begonnen in de veronderstelling dat hij met behulp van zegels iets meer zou kunnen onthullen. Maar dat viel tegen. Op de predella staat een aantal namen vermeld, dus dat lijkt een goed begin. Vermoedelijk was de familie Van Schaijck afkomstig uit Scherpenzeel en wel van een boerderij met de naam Schadewijk (thans Schaik). In de 16^e eeuw woonden nazaten van deze familie in de stad Amersfoort waar zij tot de bestuurlijke elite van de stad behoorden. De hoofdpersonen zijn Jacob van Schaijck en zijn vrouw Aleid. Hun vijf kinderen zijn in willekeurige volgorde 1) Arijs of Andries Jacobsz van Schayck, gehuwd met Peternel; 2) Jacob Jacobsz van Schayck; 3) Mr. Aernt van Schayck, medicijnmeester; 4) Alijd van Schayck; 5) Heer Evert Jacobsz van Schayck, priester, die tenminste vijf buitenechtelijke kinderen, allen dochters, had. Ondanks veel speurwerk is de heer Van Maren er niet in geslaagd een verband te leggen tussen bovengenoemde personen en latere generaties Van Schaijck.

Op het voorblad van ons vorige nummer (september 2010) staat een afbeelding van het schilderij.

